

گفت‌وگوی صبا بارضا مقصودی، کارگردان فیلم خجالت نکش ۲

امروزه اندیشیدن هم سخت شده است!

فیلم «خجالت نکش ۲» این روزها در حالی روی پرده سینما رفته است که رضا مقصودی، کارگردان و فیلمنامه‌نویس این اثر برایین باور است که ورژن دوم آن از منظرهای مختلف بهتر از «خجالت نکش ۱» بوده است. با مقصودی درباره جایگاه سینمای کمدی در شرایط فعلی و جای خالی سایر ژانرها در سینمای امروز به گفت‌وگو نشستیم.

آزاده صالحی
گفت و گو

در صورتی که مضامین متعددی در جامعه وجود دارد که می‌توان آن را دستمایه ساخت فیلم قرار داد.

بله؛ موضوع زیاد است، ولی اساساً ما به دنبال کارهای متفاوت نمی‌رویم و از سوی دیگر به تبدیلی فکری هم رسیده‌ایم که مثلاً وقتی «خجالت نکش ۱» جواب داده است برویم دو، سه و یا چهار آن را هم بسازیم. مثال از فیلم خودم می‌زنم که کسی ناراحت نشود، البته این هم کار بدی نیست که فیلمساز قسمت دو یا سوم یک فیلمی که ساخته را بسازد.

با وجود آن که شما صادقانه به معادلات فعلی سینما اشاره می‌کنید ولی تناقض هم در گفته‌های شما وجود دارد، از این جهت که چرا خود شما در حال حاضر به سمت ساخت فیلم کمدی رفته‌اید؟

دلایل مختلفی وجود دارد؛ یکی این که کمدی من با جنس کمدی‌های دیگر فیلمسازان متفاوت است. دیگر این که من فیلمساز گزیده کاری هستم، به طوری که ظرف پنج سال گذشته، این دومین فیلم من است که ساخته‌ام و این طور نیست که بخواهم انبوه کار کنم. در کنار این عوامل، تهیه‌کنندگانی هستند که با شناختی که از رضا مقصودی دارند پیشنهاد همکاری برای ساخت یک فیلم کمدی را می‌دهند و خوب من هم این پیشنهاد را می‌پذیرم و کار می‌کنم. اگر چه من انبوهی از فیلمنامه‌های جدی را در دست دارم که هنوز فرصت ساخت و تولید آنها به وجود نیامده است. اما دنبال این هستم تا یک کار غیر کمدی جذاب بسازم. ضمن این که ساختن قسمت دو یک فیلم چیز بدی نیست، به شرط این که فیلمساز حرف تازه‌ای داشته باشد که بخواهد در قالبی که طراحی کرده است این حرف را منعکس کند.

تفاوت کار شما با دیگر فیلمسازانی که کمدی می‌سازند این است که از طنز ملیح در فیلم‌هایتان بهره می‌گیرید، کما این که این ویژگی در «خجالت نکش ۲» هم مشهود است، پیش از شروع گفت‌وگو وقتی به شما گفتیم فیلم را دیده‌ام، پرسیدید مردم می‌خندند؟ و من جواب دادم قهقهه نمی‌زدند اما توجهشان به فیلم جلب شده بود و به هنگام تماشای هر سکانس لبخند به لب داشتند، این نشان می‌دهد که شما برای خنداندن مخاطب به هر نوع شوخی متوسل نمی‌شوید.

این نظر شماست که اشتباه هم نیست و من برایش احترام قائلم. همیشه بیش از آن که به دنبال خنداندن مخاطب در فیلمم باشم،

ایران، کمتر به فیلم‌هایی در ژانر ملودرام عاشقانه برمی‌خوریم. در صورتی که معتقدم اگر یک فیلم عاشقانه جذاب با استانداردهای درست ساخته شود، می‌تواند مخاطبان بیشتری را به سالن سینما بکشد. طبیعاً اگر شرایط ساخت فیلم در ژانرهای دیگر فراهم شود، آن دسته از تهیه‌کنندگانی که مرتب به سمت فیلم‌های کمدی می‌روند هم تشویق می‌شوند تا در این حیطه فعالیت داشته باشند. نمونه این مسئله فیلم «مست عشق» است که با وجود آن که یک فیلم غیر کمدی است استقبال زیادی از آن صورت گرفته و با فروش بالایی مواجه شده است.

پیرو صحبت شما؛ بعضی از فیلمسازان به این مسئله اشاره دارند که اگر مواردی مثل تهیه‌کننده، کار بلد بودن فیلمساز و اسپانسر را کنار بگذاریم، برخی از سینماداران در سال‌های اخیر، از نمایش فیلم‌های کمدی در سینماها بیشتر استقبال می‌کنند، حتی فیلمسازی از این مسئله گلایه داشت که سینمادار به او گفته است به جای فیلمی که ساخته، بهتر بود تا به سراغ ساخت یک کمدی بفروش برود.

طبیعی است که سینمادار می‌خواهد سود کند، در نتیجه فیلم‌هایی که امتحانشان را پس داده‌اند بیشتر مورد قبول او واقع می‌شود و درست هم می‌گوید. ولی اگر در کنار فیلم‌های کمدی، یک فیلم مردم‌پسند خوب غیر کمدی به او داده شود، باید خیلی عجیب باشد که چنین فیلمی را پس بزند. در عین حال ما امکاناتی را که سال‌ها پیش در اختیار داشتیم، در سال‌های اخیر از دست داده‌ایم، مثل جشنواره فیلم فجر که زمانی؛ یک جشنواره معیار بود. در سال‌های قبل فیلم‌هایی در این جشنواره معرفی می‌شدند و جایزه می‌گرفتند که کارشناسان زنده‌ای این فیلم‌ها را داوری می‌کردند و طبعاً وقتی اکران می‌شدند مردم هم از تماشای آن لذت می‌بردند. به نظر می‌رسد، در سال‌های اخیر ما خوراک درستی را در سینما برای جامعه تهیه نکرده‌ایم و انتظارات مان از کارهای نکرده در این عرصه بیشتر است. البته بعضی از فیلمسازان و تهیه‌کنندگان یک مقدار هم راحت طلب هستند و می‌خواهند سرمایه‌شان در کوتاه‌ترین زمان ممکن برگردد. اصلاً ماهیت سینما این است که می‌خواهد بعد از تولید بلافاصله به نتیجه برسد. از همه مهم‌تر این که الان سایه مسائل اجتماعی و سیاسی بر سینما افتاده، در نتیجه انتظارات از سینما برآورده نمی‌شود. فراهم شدن این شرایط هم نیازمند برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و اندیشه برای ساخت یک فیلم خوب است که امروز اندیشیدن هم سخت شده است!

به نظر من سینمای کمدی، امروز حالت لبه تیغ را برای فیلمساز دارد، از این نظر که فیلمسازی که در این حیطه به ساخت فیلم می‌پردازد، هم باید مراقب باشد تا اثرش در مظان نقدهای منفی قرار نگیرد و در عین حال فیلمی بسازد که با رعایت استانداردهای لازم در اکران موفق باشد. از این‌ها گذشته، بعضی از سینماگرانی که کارشان ساخت فیلم‌های غیر کمدی است به این مسئله اشاره دارند که سایر ژانرها در حال حاضر در سیطره سینمای کمدی و در سایه قرار گرفته‌اند، دیدگاه شما نسبت به این مسئله چیست؟

البته این سوال را منتقدین باید پاسخ دهند تا من. فرض بگیریم که سینمای ایران، امروز در سیطره سینمای کمدی قرار گرفته، ما چیزی نزدیک به چهار، پنج سال به واسطه بیماری کرونا و شرایط اقتصادی سیاسی، اصلاً سینما نداشتیم. اما امروز فیلم‌های کمدی این چراغ را روشن کرده و رونق تازه‌ای به سینما بخشیده‌اند. اتفاقاً به نظر من، حتی آن دسته از فیلمسازانی هم که کار کمدی نمی‌کنند باید خوشحال باشند، چون فیلم‌های کمدی باعث شده تا مردم دوباره به سمت سینما سوق داده شوند. دو گروه می‌توانند شرایط را به سمتی ببرند که مردم فیلم‌هایی در ژانرهای دیگر را هم تماشا کنند. یک گروه دولتمردان هستند که باید از این مسئله حمایت کرده و عرصه‌ای را فراهم کنند تا فیلمسازان دیگر هم بتوانند فیلم بسازند و فیلم‌هایشان دیده شود که در شرایط فعلی، امید زیادی در این زمینه به آنها نیست. گروه دوم هم تهیه‌کنندگانی هستند که باید به سمت فیلم‌های غیر کمدی کشیده شوند. این نکته که مردم فقط فیلم‌های کمدی را می‌پسندند و فیلم‌های کمدی، از فروش بیشتری برخوردارند درست نیست. چرا که تجربه ثابت کرده است که فیلم‌های غیر کمدی هم در ایران و جهان بوده که پرفروش شده و با استقبال گسترده مردم مواجه شده‌اند. پس می‌شود فیلم غیر کمدی پرفروش هم ساخت، ولی سوال اینجاست که چرا من فیلمساز و تهیه‌کننده به سمت ساخت چنین فیلم‌هایی نمی‌روم؟ شاید به این خاطر که بلد نیستیم و شاید به این خاطر که از ریسک می‌ترسیم. به خصوص این که سینمای کمدی همیشه از ریسک کمتری برخوردار است، فقط کافی است مردم را بخندانی و سرمایه‌ات برگردد. در حالی که ساخت فیلم‌های اجتماعی همیشه سخت‌تر بوده است. ما در طول یک قرن سینما، خیلی برای ساخت فیلم در ژانرهای مختلف تمرین نکرده‌ایم. به عنوان مثال، ما فیلم‌هایی در ژانر پلیسی، جنایی، وحشت و... نداشته‌ایم. حتی در تاریخ سینمای